

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

Dr. Jernej Mlekuž
Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije,
ZRC SAZU

Osnovni migracijski pojmi in izzivi integracije Slovenci kot izseljenci in manjšine v preteklosti in danes

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

BITI MIGRANT

Moja nona

Učenci naj sami izbrskajo in predstavijo zgodbe svojih prednikov, sorodnikov, prijateljev, ki imajo migrantsko izkušnjo ali ozadje.

(avtor neznan, hrani dr. burek)

BITI MIGRANT

- Kako **dolgo** mora človek bivati v tujem, drugem, novem okolju, da postane migrant?
- Kako **daleč od doma** je treba bivati?
- Kaj pravzaprav šteje: fizična, socialna, kulturna, etnična, jezikovna **razdalja**; prečkanje kulturnih, političnih, socialnih, jezikovnih in še kakšnih **meja**?
- Migracija je zelo kompleksen, raznovrsten, **zamotan pojav**. Vključuje **ekonomske, politične, družbene, demografske, kulturne, ekološke, jezikovne ...** pojave.
- Selitve niso **le fizični premiki**. So predvsem **družbeni, kulturni premiki**, ki **preoblikujejo** družbo, kulturo, skupnosti, ljudi...
- So tudi **dejanja domišljije**, ko je svet na novo zamišljen.

BITI MIGRANT

Pa mi vi povejte, kaj sem!!!?

»Ne vem! Oče je pol Slovenec pol Črnogorec, mati pa je pol Hrvatica pol Muslimanka. Jaz sem rojena v Sloveniji in tudi živim že celo življenje. Pa mi vi povejte, kaj sem!!!?«

Iz knjige Priseljenci: Študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko družbo (ur. Miran Komac, INV, 2007, str. 491).

Sem vedno kod doma živu

»Oktobra bo petdeset let, kar sem tu, ampak sem vedno kot doma živu. Nimam niti ene argentinske knjige. (...) Moljo tam pri maš za Slovenijo. Jaz ne morem molt za duhovno domovino. To je moja domovina! Duhovna domovina. To lahko moli tretja al četrta generacija.«

Iz članka Jerneja Mlekuža »Vloga »izvornega« prostora v narodnostnem opredeljevanju: Primer devetih »slovenskih« izseljencev in njihovih potomcev, živečih v Mendozi v Argentini« (Dve domovini, 2000, št. 11/12, str. 207).

Na **kompleksnost in zamotanost** pojma biti migrant kažeta ta dva primera migrantov, ki jih lahko uporabite v šolskih klopek in spodbudite učence, da tudi sami najdejo, opišejo in diskutirajo tovrstne fenomene.

BITI MIGRANT

- Sožitje za skupno rast - 4. del (Razlike med nami):
<https://www.youtube.com/watch?v=IJzGJMWe49k>
- Je bella cesta - Čefurji:
<https://www.youtube.com/watch?v=hnWUoPyBZXo>

Biti burek v Sloveniji

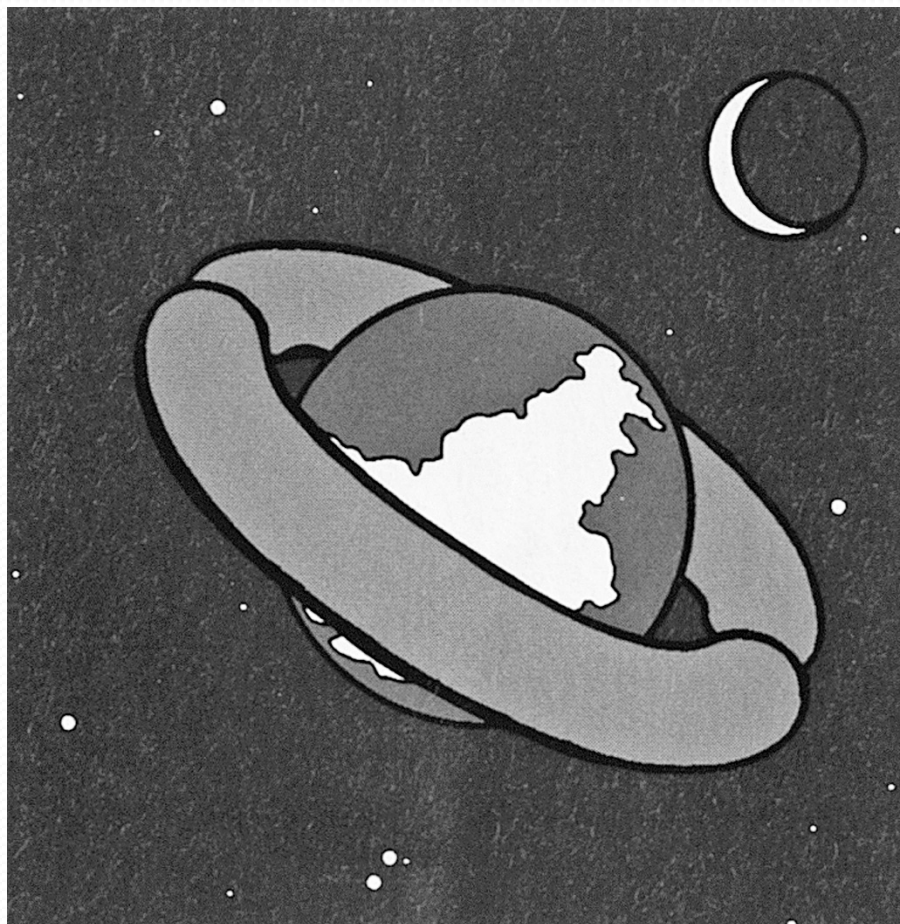
(*Mladina*, 15. 12. 1989)

Z migracijami pa se selijo tudi stvari, ki včasih prevzamejo vlogo nekakšnih **označevalcev, simbolov** za migrante. V Slo. je primer za to burek (bržkone najbolj znan slo. migrant). Učenci tako lahko s takšnimi migracijskimi fenomeni, kot je burek v Slo., motivirate, da sami poiščejo in opišejo kaj podobnega. Kaj recimo?

Biti kranjska klobasa v vesolju

(*Mladina*, 4. 12. 2010)

EKONOMSKA MIGRACIJA

Z rokami in trebuhom za kruhom. Na železniški postaji v Ljubljani leta 1981 (avtorica Nives Sulič). V zadnjem času, kot lahko slišite v medijih, je **vse več tudi Slovencev primoranih v izseljevanje**? Ali poznate koga, ki je v zadnjem času zapustil Slo., glede na to, da od leta 2012 vsako leto Slo. zapusti 14.000 ljudi (lani kar 15.000)?

EKONOMSKA MIGRACIJA

- Med različnimi tipi migrantov **prevladujejo ekonomski**.
- Čas-prostori, v katerih je **več političnih kot ekonomskih migrantov (+ združevanje družin)**.
- **Politični, ekonomski idr. motivi** se pogosto prepletajo.
- Dejavniki **privlačjenja in odbijanja** (push in pull).
- **Zaradi ekonomskih vzrokov** se seli nadvse **pisana družčina**.
- Migracija vsakemu **pomeni nekaj drugega**: na eni strani 1) **eksistenčno nujnost** in na drugi strani 2) **boljše možnosti** (boljše delovne razmere, možnosti napredovanja in strokovnega izpopolnjevanja.)
- **Zelo različne pridobitve dela** (delo poiščejo sami, sorodniki in znanci, meddržavne pogodbe, zavodi za zaposlovanje, agencije ali agenti, ilegalno delo).
- **Zelo pisana družčina**, ki se nikakor ne seli pod **enakimi pogoji, z neenakimi možnostmi in priložnostmi**.
- **Trajnejše in manj trajnejše smeri** ekonomskih migracij (sprva iz J Evrope, nato vse več iz Afrike in Azije)

EKONOMSKA MIGRACIJA

Druge zadeve

»Do nadaljnjega ostajam v Lizboni. Ponudb mi res ne manjka, ampak bi si rad vzela čas za temeljit premislek in primerno odločitev. Pri mojih letih ne morem sprejeti katerekoli ponudbe, zdaj ni več v ospredju finančni del pogodbe. Bolj me zanimajo druge zadeve, predvsem v zvezi s šolanjem otrok.«

Iz nepodpisanega članka »Zahovič v Maribor?« (*Delo.si*, 13. 1. 2005).

Ništa

»Inače, nas je u familiji – moj otac ima nas devetero. On je obični radnik, zemlje nema nikakve. I sad – nas je devetero, razbacani smo po svijetu, razumiješ ... Svi otišli. Nemaš ti šta da radiš. Zemlje nema, njegov osebni dohodek melahan, ja sem od petnest godina ovde u Ljubljani, sedamdeset prve počeo u maju radit: i šta sam postigao do sada – ništa. NIŠTA.«

Iz knjige Silve Mežnarić »*Bosanci*«: *A kuda idu Slovenci nedeljom?* (Krt, 1986, str. 100).

Dva primera, ki kažeta na to pestrost ekonomskim migracij in na to, da selitev pomeni vsakemu migrantu nekaj drugega. V 1. primeru **boljše možnosti** in v 2. **eksistenčno nujnost**. Učenci tako lahko v literaturi, časopisju, filmih idr. poiščejo zgodbe ekonomskih migrantov, jih opišejo, predstavijo in s tem pokažejo tudi na sposobnost empatije. Teh zgodb je kar nekaj, od biografij nogometašev (npr. Messija), opisov znanih ljudi na Wikipediji (recimo Tesla, Einstein, Joyce) do zgod svojih prednikov, sorodnikov.

EKONOMSKA MIGRACIJA

- Sožitje za skupno rast - 5. del (Delo in zaposlitev):
<https://www.youtube.com/watch?v=d6YAc3PmMIk>

ILEGALNA MIGRACIJA

Karikatura je bila objavljena februarja 2001 v časopisu *Dnevnik*. Leta 2000 in 2001 je slovensko ozemlje prečkalo nadpovprečno število ilegalnih migrantov, povečalo pa se je tudi število prosilcev za azil. Temu je sledilo tudi zelo živahno medijsko poročanje (pogosto tudi sovražno nastrojeno) in krčeviti odpori prebivalcev različnih krajev Slovenije proti nastanitvi prebežnikov v bližino svojih domov.

ILEGALNA MIGRACIJA

Fotografiji sta bili posneti oktobra 2001 v enem od številnih slovenskih »domov«, v katerih so bili med t. i. »prebežniško krizo« nastanjeni prebežniki in prosilci za azil (avtor Samo Rovnan).

Ali veste, koliko je v zadnjih 20 letih **prosilcev za Azil v Sloveniji** (1995-2015)? Manj kot 20.000, odobrenih pa le 400 oz. 1.97 %. Mediji dajejo povsem drugo sliko.

ILEGALNA MIGRACIJA

- Jo označuje nezakonit, nedovoljen, prikrit prehod **državne meje**? Lahko tudi znotraj totalitiranih držav, ki prepovedujejo prosto preseljevanje, ali prekoračitvijo časa bivanja.
- Se pojavi z **kontrolo in omejevanjem** migracij (predvsem pojav **20. stoletja**).
- **20. stoletje** je obdobje ilegalnih migracij!
- Slovenci: že v AO (izogib vojaškemu roku), 1. Jug. (pred fašizmom), do leta 1963 (zaprte meje).

ILEGALNA MIGRACIJA

Prebežnica Stanka

»Hotela sem boljše življenje. Želela sem si kupiti boljše čevlje, lepše obleke in druge potrebščine. Nisem marala kraja, v katerem sem živila, življenjske razmere so bile zelo slabe. Želela sem si svobodno izbiro glede tega, kje bom živila, kam bom potovala. Želela sem imeti možnost, da si sama izberem, kaj in kje bom delala. Enostavno nisem več trpela omejitev v svojem načinu življenja. (...) Kakšno leto sem razmišljala o tem, da zapustim dom. Živeli smo tik ob italijansko-jugoslovanski meji. Po nekaj mesecih smo se seznanili z graničarji, celo pogovarjali smo se in se poznali po imenu..«

Iz besedila Urške Strle »Bila je preprosto sreča, da sem prišla v Kanado. O razlogih za selitve skozi Stankino življenjsko zgodbo« (v *Krila migracij. Po meri življenjskih zgodb* (ur. Mirjam Milharčič Hladnik in Jernej Mlekuž), Založba ZRC, 2009, str 89).

Prebežnica Sabar

»V Iranu sem imela dobro plačano službo, vendar pa je bilo tam moje življenje v nevarnosti. V Iranu so ženske drugorazredne državljanke in samo za to, da zadovoljujejo seksualne potrebe moških. Ves čas moramo biti pokrite in če ti izpod pokrivala uide pramen las, te lahko kaznujejo – pretepejo. (...) Noč pred odhodom mi je agent, ki sem mu plačala tri tisoč angleških funtov, dal letalsko vozovnico na tuje ime. (...) Ko smo pobegnili četrtič, smo se peljali v Slovenijo. S kombijem se nas je petdeset ali šestdeset peljalo spet do drugega agenta, ki je bil hkrati tudi policist. Hodili smo skozi gozd od petih popoldne do osmih zjutraj. Med nami so bile noseče ženske in otroci. Obleko sem imela umazano in mokro; ker sem pila vodo iz studenca, sem zbolela. Ujela nas je slovenska policija, ki je patroljirala ob železniški progi, in nas poslala v Ljubljano.«

Iz knjige Mojce Pajnik, Petre Lesjak Tušek in Marte Gregorič *Prebežniki, kdo ste* (Mirovni inštitut, 2001, str. 38–39).

Dva primera, ki kažeta na **pestrost** ilegalnih migracij, hkrati pa gre lahko tudi za številne podobnosti, ki jih najdemo tudi v povsem drugih zgodovinskih in geografskih razmerah. Učenci tako kot v prejšnji vaji lahko v literaturi, časopisju, filmih idr. poiščejo zgodbe različnih ilegalnih migrantov (po možnosti en zgodovinski slo. primer in en sodoben »tuj« primer), iščejo med njimi **podobnosti in različnosti**. Pripravijo govorni nastop.

JEZIK IN MIGRACIJA

A veste, kaj ta grafit **pomeni**, kaj je **njegovo sporočilo**? A poznate še kakšno reklo z burekom? Recimo pri pouku slovenskega jezika lahko učenci iščejo besede in besedne zveze z migrantskim ozadjem, katere podrobneje predstavijo. Poznate katero? (avtor fotografije Jernej Mlekuž)

JEZIK IN MIGRACIJA

- L. Wittgenstein: »Meje mojega sveta so **meje mojega jezika**« in »Če bi lev znal govoriti, ga **ne bi mogli razumeti**.« Jezik **ni le orodje komunikacije**, je še nekaj več. **Razmišljanje, čustvovanje in drugi kognitivni procesi** so neizogibno ujeti v **materni jezik**. Novega jezika se ne da **nikoli v celoti naučiti**, saj ga je treba tudi **ponotranjiti**.
- Meje sveta migrantov se nikoli v celoti premaknejo, v starem svetu jih zadržujejo meje njihovega maternega jezika (1. generacija vedno tujci).
- A meje sveta migrantov se **nujno vsaj malo premaknejo**. V tem **mešanju svetov** se rodijo jezikovne mešanice, half pa pu, čefurščina, špangleščina.
- Nekateri **jezikovni hibridi preživeli stoletja**, se uveljavili kot **zapisani jeziki** (ladino, jidiš).
- Jezik **ni le sredstvo sporazumevanja**, je neizbežen **element našega samozavedanja, identitete** (vztrajanje ortodoks. Judov pri jidišu, hebrejščina le za molitve; slovenski čudež v Argentini.)
- Številne oblike **prepletenosti jezika in migracij** (irska velika lakota, ugotavljanje selitev ljudstev z metodo jezikovne podobnosti).

JEZIK IN MIGRACIJA

Učenci naj dobijo nalogo, da **poiščejo tuje besede**, ki so prišle v slovenski jezik kot posledica migracij in naj ta proces selitve besed opišejo (v tem primeru burek in džamija). Zakaj se npr. pri bureku niso zgodili poskusi poslovenjenja kot pri čevapčičih (recimo mesni svaljki ali lulčki)? (avtor fotografije Dušan Jež)

JEZIK IN MIGRACIJA

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ IN VESELO NOVO LETO 1955
ŽELI VSEM SLOVENCEM IN SLOVENKAM V TORONTU IN
OKOLICI

„ANTON'S MEAT MARKET”

Za božič in novo leto bom imel na zalogi meso pa naslednjih cenah:

„Round Steak”	1 lb. 59c	Sveža svinjska rebra	1 lb. 49c
Goveja prsa	1 lb. 15c	„Prime rib roast”	1 lb. 59c
Narezana slanina	1 lb. 49c	Narezana Bologna	1 lb. 25c
Goveje meso za juho	1 lb. 39c	Meso za hamburgerje	2 lb. 45c

PRIPRAVLJENE IMAM TUDI PREKAJENE NADEVANE ŽELODCE, KRVAVICE IN
KRANJSKE KLOBASE.

ČE VAM JE PREDALEČ ALI NIMATE ČASA, SAMO
kličite RE, 0423, povejte, kaj želite in Vam bom dostavil na
dom še isti dan.

VSEM SLOVENCEM V TORONTU IN OKOLICI SE PRIPOROČA
LASTNIK:

ANTON BAVDEK

633 VAUGHAN RD. - TORONTO, ONT.

(Na vogalu Vaughan in Oakwood)

JEZIK IN MIGRACIJA

THE FIRST SLOVENIAN NEWSPAPER IN AMERICA
ESTABLISHED 1891

AMERIKANSKI
SLOVENEK
6117 St. Clair Ave.
Cleveland, O. 44103
Phone:
524-6263

Amerikanski Slovenec GLASILO K.S.K. JEDNOTE

PRVI SLOVENSKE LIST V AMERIKI
USTANOVljen LETA 1891

OFFICIAL
ORGAN
of American
Slovenian Catholic
Union
(K.S.K.J.)
Issued on
Wednesdays

NO. 19

CLEVELAND, OHIO, MAY 9, 1973

VOL. LXXXII

Amerikanski Slovenec, prvi slovenski časopis v ZDA (prva številka je izšla leta 1891 v Chicagu), glasilo predvsem katoliških migrantov.

Bošnjak, glasilo slovenskih Bošnjakov, in *Glas Sandžaka*, glasilo priseljencev iz Sandžaka v Sloveniji

Slovenian Heritage Program Proves Very Successful

Steelton, Pa. — Our week end visit to Washington, D.C. on April 28 and 29, 1973, to participate in the "Know Your Slovenian Heritage" program, co-sponsored by the Bishop Baraga Society No. 257 K.S.K.J., and the Slovenian Women's Union Branch No. 103, was a most joyous and memorable occasion. Toastmaster James A. Laurich, Captain U.S.N. (ret.) performed an outstanding task as Program Chairman. His narrating of Slovenian progress at the turn of the nineteenth century, was most enlightening and heartwarming. The personal recollection of Slovenes in American politics, reviewed by our U.S. Senator Frank J. Lausche, was most inspiring. Attesting to the proud heritage of the Slovenian people, is the fact that ambition, for improvement and success was not based on favoritism but in education application and honest diligent work. The beautiful rendition of the Slovenian folk songs by the Washington Slovenian Choral Club, under the direction of Mr.

Notices From Local Societies

Tourney Successful

25th ST. VITUS
Cleveland, O. — It's all over except for the ringing in our ears of the sounds of the falling pins and melodious music which was provided at our recent national KSKJ bowling tourney. Over one hundred teams entered, bowling some 4,000 games at the beautiful Palisades Two bowling lanes. Congratulations to the winners! Bob Lube and his orchestra gave out with some toe-tapping music that inspired most people to get up and dance to some of

Dr. Joseph A. Zalar Moves To New Office

Joliet, Ill. — KSKJ members and friends in the Joliet area are hereby notified that Dr. Joseph A. Zalar, who had his office in our KSKJ Home Office Building for many years, is now associated with the Glenwood Medical Group, with offices at 2000 Glenwood Ave., Joliet, Ill. 60435.

On Sunday, June 10th, 1973 at the Burnham Woods golf course and to those who find it diffi-

p.m., in the church hall. I have on hand dividend checks which you can pick up at the same time, especially those living in the neighborhood. On Sunday, May 27th we will honor the patron of our society Mary Help of Christians by attending Mass in the church in Lemont, Ill., which is dedicated to her. Mass will be celebrated at 11:00 and Solemn Litany at 2:00. I know many of the older members would like to go but have no means of getting there, so how about giving them a break and offering to drive them out.

MOTHER'S DAY

BOŠNJAŠKA KULTURNA ZVEZA
BOŠNJAŠKI KULTURNI SAVEZ
SLOVENIJE

List
Bošnjačkog kulturnog saveza
SLOVENSKE
PP 1624
LJUBLJANA

E-Mail: bkzs.fjids@siol.net

BOŠNJAK

Godina II broj: 3 LJUBLJANA Februar 2001 IZLAZI POVREMENO

Stara čaršija-ulje na platnu: A. Mehmedić

U povodu nastupajućeg
Hadžinskog bajrama
svim muslimanima
u Sloveniji i po svijetu
želimo

Bajram šerif mubarek olsun,
i sretnu nadolazeću
1422. Hidžretsku godinu.

Redakcija

Učenci naj na internetu, dlibu idr. izberejo poseben primer priseljenškega ali izseljenškega časopisa in naj ga predstavijo ter tako predstavijo skupnost, ki za časopisom stoji.

JEZIK IN MIGRACIJA

Čefurščina / fužinščina

»Najbolj pa me razpizdi, ko napišejo Marko Djordič. Pičke materine nepismene. Danes sem šel prvič v lajfu po pošto in tam pošta na ime Ranka Djordič. Skoraj da nisem rekel poštarju, da se lahko jebe s tako pošto, ker to ni za nas. Če bi bil kakšen račun, bi ga odjebal. Jebo ih Djordjič u tri lepe pizde materine. Mene stalno jebejo v šoli s temi skloni pa sklanjatvami pa gospa gospe pa te fore, a oni ne znajo napisat enega priimka. Đordić. A je težko? Šest črk. Dva đ pa mehki ć. Na vsaki kurčevi tipkovnici jih imaš..«

Iz knjige Gorana Vojnovića *Čefurji raus* (Študentska založba, 2008, str. 67).

Half pa pu

»See, moja teta was so suprised nas spoznat, da kar ni mogla verjeti that we were from America.«

Iz knjige Nade Šabec *Half pa pu. The Language of Slovene Americans* (Studia humanitatis, 1995, str. 203).

Učenci naj na internetu, v literaturi, medijih **najdejo primere jezikovnih mešanic** in jih podrobneje predstavijo.

Trio genialci: ti si burek

- <https://www.youtube.com/watch?v=hJb9K4by390>

MODERNE MIGRACIJE

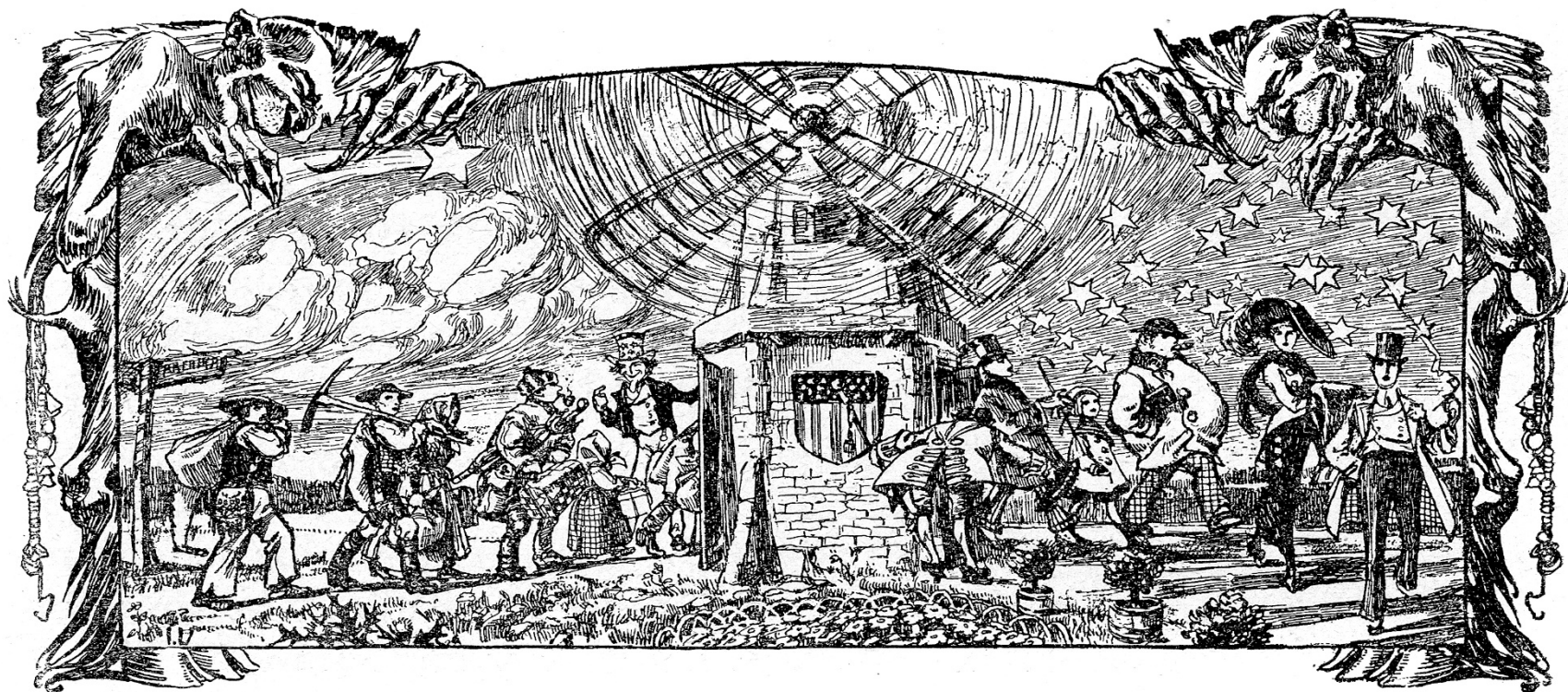

Inicialke Ivana Vaupotiča iz knjige *Amerika in Amerikanci* (Jurij Trunk, 1912), ki jih učenci lahko predstavijo, opišejo, se pogovarjajo, kaj naj bi pomenile.

MODERNE MIGRACIJE

- Človeška vrsta je že (od nekdanj) tudi **selitvena vrsta**.
- Migracije **odvisne od** družbenih odnosov, razvitosti prometnih sredstev, informacijskih tehnologij idr. (npr. v fevdalizmu se je selilo le plemstvo, obrtniki, trgovci).
- Megazemeljski dogodki in megamigracijske **posledice Kolonializem** (sužnji, geno/etnocid, nove poljedelske kulture; povsem nova trgovina s sužnji in blagom).
- **Kapitalizem** (razvijal že od zač. kolonializma, razmah v ind. revoluciji 19. st.; možnost prostega gibanja prebivalstva, množične selitve k urbaniziranim industrijskim centrom, razvoj prevoznih in komunikacijskih sredstev).
- Različne **faze** kapitalizma **pogojujejo** različne tipe migracij (**liberalni** kap.- stihijsko gibanje k kapitalu / **monopolni** kapitalizem - usmerjanje migracij)

MODERNE MIGRACIJE

Inicialke slikarja in ilustratorja Ivana Vavpotiča iz knjige *Amerika in Amerikanci* (Jurij Trunk, samozaložba, 1912) – dežele, celine, brez katerih modernih migracij ne moremo misliti.

MODERNE MIGRACIJE

Ivan Vavpotič v knjigi *Amerika in Amerikanci* (Jurij Trunk, samozaložba, 1912)

MODERNE MIGRACIJE

Ivan Vavpotič v knjigi *Amerika in Amerikanci* (Jurij Trunk, samozaložba, 1912)

MODERNE MIGRACIJE

Nobene daljave ni več

»Dandanes že skoro nobene daljave ni več. V Ameriko odhajajoči naši rojaki, vprašajte na pr. le Dolenjce, se poslavljajo od svojih ljudi tako z lahka, kakor so njih očetje odhajali v kako sosednjo župnijo na cerkveno blagoslovljenje, kakor da bi Amerika ležala tam-le za onim-le ovinkom kje. Še najbolj sitna je pot z Dolenjskega do Ljubljane. Da ima izselnik le Ljubljano za hrbtom, potem se že izhaja, potem ni več daleč do Amerike. Ali je to kaka dalja?«

Iz knjige Marjana Drnovška *Usodna privlačnost Amerike: Pričevanja izseljencev o prvih stikih z novim svetom* (Nova revija, 1998, str. 168)

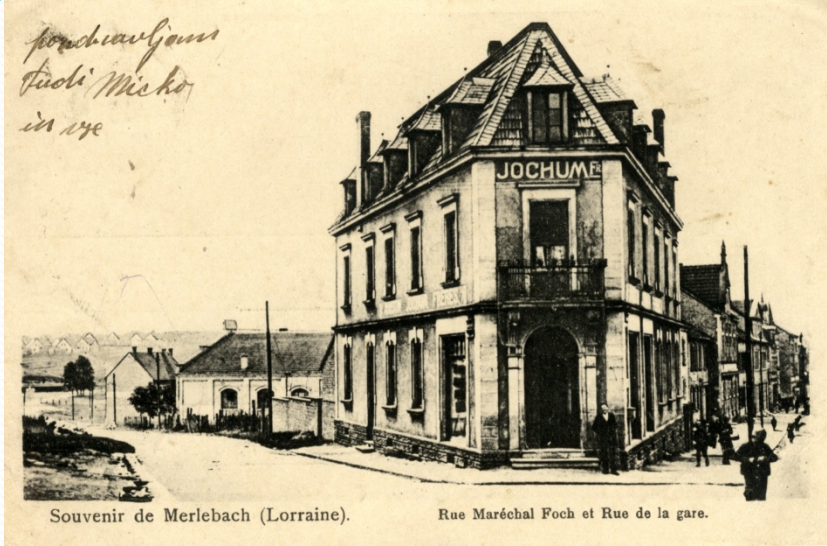
Seleče se glave

»Moj vtis je, da ljudje v Sloveniji ne razumejo tujcev, kot sem jaz in moji kolegi. Mi smo sem prišli, da več dajemo, kot jemljemo od Slovenije. Ko poskušam razložiti, da tukaj nisem iz gospodarskih razlogov, potem Slovencu ni jasno, zakaj sem sploh tukaj. Mislim, da je velika sreča za Slovenijo, da privablja ljudi tovrstnega profila, ki prinašajo svoje osebnosti in jih še dograjujejo. Mislim, da sem tukaj postal še bolj to, kar sem, kot bi, če bi ostal v Bosni ali Srbiji.«

Iz knjige Ota Lutharja idr. *Nemirna srca: Priročnik za pouk državljsanske vzgoje* (Založba ZRC, 2004, b. s.)

Dva primera modernih migracij, ki lahko služita kot povod za pogovor o tem, kako je **razvoj tehnologije tudi v preteklosti drastično spreminjal življenja ljudi** in kako so lahko migracije doprinos družbam, skupnostim, kulturam.

NOVO OKOLJE

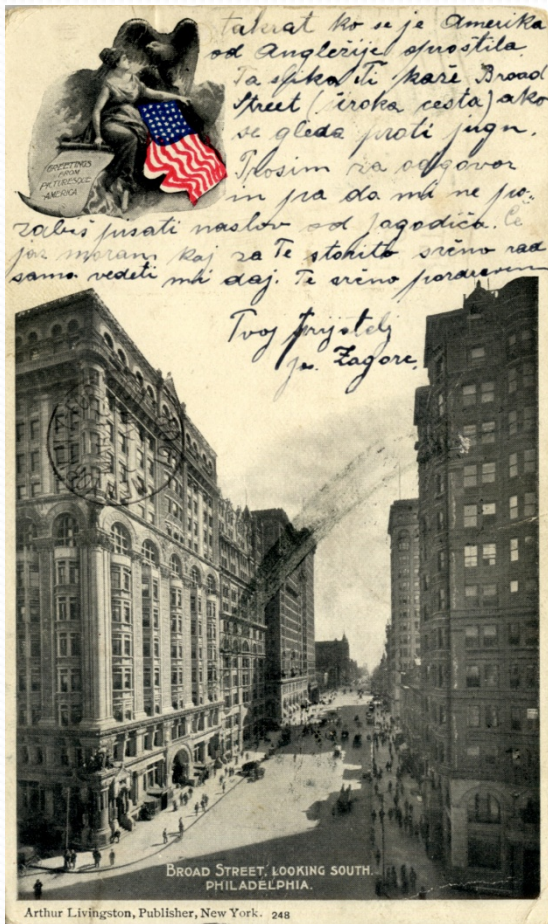

Migrantske razglednice, ki so lahko odlično izhodišče za pogovor o destinacijah slovenskega izseljenstva in opisu slovenskih izseljenskih naselbin.

NOVO OKOLJE

- *Vživljanje* v novo okolje poteka zelo **različno** (od minimalnega prilagajanja (Amiši, SPE) do popolne asimilacije (šele pri potomcih migrantov, nekatere skupnosti bolj dovzetne za asimilacijo (primor. Slo. v Arg)).
- Vživljanje v novo okolje **odvisno** tudi od okolja samega.
- Migracijsko nastale države (ZDA, Arg., Kanada) / etnično ekskluzivne države (Evropa (Nem., Svica, Bel., Jap.), avtohtonost, etn. čistost)
- Različne politike ne/vključevanja migrantov tudi v Evropi (nepriznavanje/vključevanje)
- Multikulturalizem = sodoben pojav – (Kan., Avs. nekdanja asimilacija)
- Različni multikulturne politike (kulturni pluralizem (S) / asimilacija (F, prepoved nošenja rut).

NOVO OKOLJE

Razglednice iz novega okolja, ZDA in Egipta., ki so lahko debata za pogovor o tem, **kako danes poteka komunikacija med izseljenci in domačimi.**

Na hrbtni strani fotografije z izseljenci v kavbojski opremi, odposlani leta 1914 z »bivolskega lova«, je tudi pripis: »Življenje imamo dobro, le hrana je slaba, ker prekleti bivoli so stari in žilavi. Srčne pozdrave na vse znance od ameriških Prlekov« (last Marjana Drnovška).

NOVO OKOLJE

Poljubljanje na cesti

»Pri nas se sploh nismo na cesti poljubljali in sem šla v mestu, peš. In je svakinja prišla mene počakati in dva sta se poljubljala in jaz sem samo stala in gledala njih, sploh se nisem premaknila. (smeh) Je rekla svakinja, pejdi, sem rekla, ja počaki, to je treba policijo poklicati (glasen smeh).«

Iz knjige Alenke Kobolt *Zdej smo od tu – a smo še čefurji* (I2, 2002, str. 72).

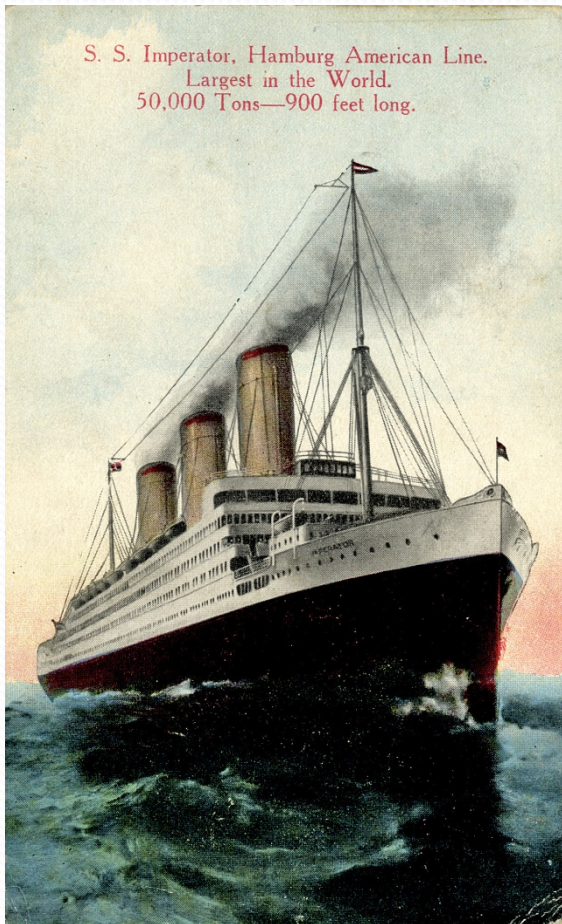
Prijazni do migrantov

»Ne bi rekla, da smo asimilirani, saj nas niso silili. Uradna politika do priseljencev je bila takšna, da naj bi ljudje, ki so prišli sem, tukaj tudi ostali. To je bilo drugače, kot pa v Nemčiji ali drugje – ko te rabim, pridi, ko te ne rabim, pa ti tudi plačam, samo da greš. Švedska tega še vedno nima. Računajo, da bodo ljudje, ki so prišli in so jih oni sprejeli, ostali tukaj.«

Iz knjige Marine Lukšič-Hacin *Zgodbe in pričevanja: Slovenci na Švedskem* (Založba ZRC, ZRC SAZU, 2001, str. 207).

Primeri, ki lahko služita kot povod za pogovor o 1) **kulturnih razlikah** in 2) **politiki do kulturnih razlik**. Učenci naj so sami pozvani, da najdejo primere tovrstnih kulturnih razlik in razpravljajo o tem. O recimo nošenju muslimanskih rut, nošenju verskih simbolov, vplivu in pomenu priseljenke kulinarike (evo, spet smo pri bureku).

POTI MIGRANTOV

Reklamne fotografije in slike ladij, ki so čez Atlantik pripeljale množice bodočih Američanov (last Marjana Drnovška).

Primeri razglednic, ki so lahko odlično izhodišče za pogovor o **destinacijah slo. izseljenstva in debati o spremembah v transportu** (npr. pri geo. ali zgo.).

POTI MIGRANTOV

- Selitve v različnih smereh imajo za selivce (pa seveda tudi za vse druge) **različne pomene** (danes tudi iz S na J).
- **Severna Amerika** – do 80-ih let 19. st. iz S in Z Evrope, kasneje iz J in V Evrope.
- Po 1. sv. vojni, z J. Evrope v **Argentino in Brazilijo**.
- Po 2. sv. vojni, z J. na **S Evrope** (tudi v Slovenijo iz Yu)

POTI MIGRANTOV

Zadnji pozdrav pred odhodom v Ameriko!

Holland - Amerika
Rotterdam - New-York.

Priporočam vsakomur parobrode te družbe. Zastopnik: Eduard Kristan v Ljubljani, Kolodvorske ulice št. 41., na dvorišču.

27/2 1902. Te prav Diersino Pozdruvim iz
COMPAGNIE GÉNÉRALE TRANSATLANTIQUE sredi Morja
habor & Gifoz "Talepo pozdravljam ti dam veslit
in inahy" with gub tatra ita ider mo ze ser
gloh delhoas Barbo ganera sredo morja haa
smni her nazje zgoriniga krajala Bagona do zdij
hromov is ces Meritome & g. hujsiha nebo
prelet mi se nebo nis
hudy a al gagle mo
sajti so tuhej oh al dolgi
dalsi ura habor privas an dan se k vskimo
pet dni in pet noči se nim družiga v du

PAQUEBOT "LA BRETAGNE"

10100

Gramshaven, - Geestemünde 29/2 1902
Liebes Dierschen. Myumblücking
ist in diesem frischen mir sehr
Lohn, ob es sich bald fort, daß
du mit mir dinnem fuchspruß =
Lübligen Lande Barfuß. Myum
nicht fürst, so dich zum Fremde
wirden nur d. August an
Licht. Abnuffstunde Patoga.
Wird auf myumblücking von un
hann Korbensyfabrik, nicht bei
Kombiher Aufsamlung in den Nord.
westdeutschen Zeitung. Gmamt nun
Sichtnung von mir hater! Alle
Lustan die den Geite ist mein liebes
Minalein mit sanner Derra & wanan
Hoff der jelligen Jan (Dordham) mit
mum Genden same im hater. Alle
für den Gmamt. Nicht aber in Dordham
Otto Weibig, fuhre, daß sein haa nicht mit Dordham ist. Myum

GRUSS
AUS
BREMERHAVEN.

Schiffeldampfer d. Nord. Lloyd.

Naj učenci doma vprašajo, ali imajo doma kakšno gradivo (dolgoročno delo z učenci, seminarske naloge)? Kako bi oni danes pisali? Kaj bi ostalo od njihove komunikacije danes? (razglednice last Marjana Drnovška)

POTI MIGRANTOV

Nemirno morje

»Ako hočeš, dragi čitatelj, svojo domovino zapustiti, ter se iz dobrega namena v daljni tuji svet podati, si tam novega doma iskat in boljšega kruha pridelovat, vzemi pa saboj obleke veliko in dobre, ker te so tu posebno drage; drugih ropotij pa manj ko moreš, skusi le vse v denar spraviti (...) Ako se na jadrovcu pelješ, se moraš s potrebnim orodjem za kuharijo preskrbeti, ker v barki dobiš le sirove reči, kakor mesa, krompirja, graha, masla itd.; pripraviti si moraš vse sam in potem na splošno veliko ognjišče postaviti, kjer so pa že drugi kuharji (...) Bolj imenitno pa, kakor ta skerb, je pripravljanje na duši za dolgo nevarno pot; že v gostivnicah bereš na primernem kraji svarjenje; da zraven telesnih skerbi, ne pozabiš tudi za dušo primernega živeža preskrbeti, pripravi se tedaj z dobro spovedjo in vrednim obhajilom na težavno pot.

Iz knjige Marjana Drnovška *Usodna privlačnost Amerike: Pričevanja izseljencev o prvih stikih z novim svetom* (Nova revija, 1998, str. 73–76)

Nemirno srce

»Pravzaprav je bilo tako. Nisem prišla gor, ampak je prišel pome moj mož, kot fant. Midva sva se spoznala pri vojakih, dol v Bosni (...) Telefoniral mi je, da pride v soboto pome. Jaz pa sem v petek popoldne še delala in (...) sem bila na tisti ponedeljek že v Sloveniji.«

Iz knjige Alenke Kobolt *Zdej smo od tu – a smo še čefurji* (I2, 2002, str. 77–78).

PRISILNA MIGRACIJA

Na fotografijah so begunci, ki so v prvih dneh maja bežali pred novo »komunistično« oblastjo proti karavanškemu in drugim prehodom. Največ jih je odšlo v Argentino (do leta 1951 okoli 5.282 oseb), pa tudi v Kanado, ZDA, Avstralijo idr. evropske države (fotografije so iz revije *Zaveza*).

Slike lahko služijo za primerjavo s sodobnimi begunci. Kje vidijo **razlike in podobnosti** v primerjavi s **podobami sodobnih beguncev**?

PRISILNA MIGRACIJA

- **Prostovoljne** migrante opredeljujejo **izbire, možnosti in priložnosti**, **prisilni** migranti pa vsega tega nimajo.
- Le pojmovna **kategorija**, ki nima veliko opraviti s stvarnimi življenji migrantov? Ne! Status begunca je lahko življ. pomena.
- **Begunec: pravno-formalna definicija** (UNHRC, mednarodno zagotovljene pravice), širša raba (Trubar, Adam & Eva).
- 20. st. je **stoletje beguncev** (svetovni vojni, propad imperijev, spreminjanje državnih meja, političnih režimov, nac., rasno, versko idr. zatiranje).
- Tudi v Slo. živeče narodnosti (Nemci, Italijani); Bosanci v Slo.
- Prisilne migracije niso le plod **političnih, verskih, etničnih** vzrokov – tudi okoljski, ekonomski (sužnji) vzroki idr.

PRISILNA MIGRACIJA

Razpad Jugoslavije v začetku 90. let 20. stoletja so spremljali tokovi beguncev, ki so se stekali tudi v Slovenijo. Fotografije so iz Zbirnega centra Postojna (avtorica Minka Đonlić).

Primeri bosanskih beguncev v Slovenija, ki naj odprejo razpravo, kako je danes mogoče da se pogovarjamo o stotih beguncih, v 90-ih, ko je bila Slo. dosti bolj ekonomsko šibka, pa je sprejela več 10.000 (npr. leta 1991 23.000 beguncev) .

PRISILNA MIGRACIJA

Begunec Leopold

»Med prvo svetovno vojno smo morali Nabrežinci proč. Kar čez noč so nas naložili na vlak. Pustili smo hišo z vsem imetjem. Mama mi je rekla, naj vzamem kozo, da bomo imeli vsaj mleko. Tako sem vlekel v begunstvo kozo, ko pa smo se vrnil, sem jo zopet privlekel domov.«

Iz knjige Alekseja Kalca *Poti in usode. Selitvene izkušnje Slovencev z zahodne meje* (Zgodovinsko društvo za južno Primorsko idr., 2002, str. 37–38).

Begunka Mevlija

»Najprej so Srbi napadli Bijelino, potem Zvornik. Zavzeli so mesto in nas tri do štiri dni psihološko ustrahovali. Ko smo bežali, smo morali pustiti vse stvari in hišo. (...) Največji problem v begunstvu v Sloveniji je, ker ni nič dela.

(...) Poleg tega nas imajo mnogi Slovenci za manjvredne, čisto drugače nas vidijo, kot smo v resnici.«

Iz knjige Natalije Vrečer *Integracija kot človekova pravica. Prisilni priseljenci iz Bosne in Hercegovine v Sloveniji* (Založba ZRC, 2007, str. 103–104).

Primeri lahko ponovno služijo kot **primerjava begunske izkušnje v preteklosti in sodobnosti** ter Slovencev izgnanih iz Slo. in beguncev, ki so našli zatočišče v Slo? Primer naj odpre tudi debato, kaj je problem begunstva (recimo poseben status, ki pogosto ne dovoljuje dela ob tem, da lahko begunci ostanejo tudi več deset let)?

ZDRUŽEVANJE MIGRANTOV

Stoj!

Kaj pa bo za ena reč?
Tako ti povemo!

Velika PLESNA VESELICA

se priredi, in sicer od
DRUŠTVO SV. KATARINE,
št. 29. Z. S. Z., in sicer na
ZAHVALNI DAN, 25. NOVEMBRA,
v Mervarjevi dvorani, na Bonna Ave. in 60. cesti.

Vabljeno je vse, mlado in staro. Preskrbljeno bo v obilni meri za okusen gulaž, kranjske klobase z zeljem, in hm — na vrsti bodo tudi stvari, katerih ni mogoče prav opisati, ampak samo okušati. Godba bo prvovrstna: Sadar kvartet.

Začetek ob 3. uri popoldne in potem ves večer.
Vstopnina 50 centov.

Prijazno vabi **ODBOR**

ZDRUŽEVANJE MIGRANTOV

Slovenski izseljenci v Milwaukeeju (1930, avtor neznan) in člani Makedonskega kulturnega društva »Biljana« iz Maribora (2007, avtor Boban Pijanmanov).

Ali **poznate** kakšno izseljensko ali priseljensko društvo? Je kdo od vas v teh **dejaven**? Ali se vam zdi to **primeren način** za ohranjanje kulture in jezika? Ali ste kdaj **povabili** kakšno priseljensko društvo na šolo, da predstavi kakšno kulinarično izkušnjo, knjigo, dejavnost? Pomembno je, da ne gre le za kulinariko in folkloro, ampak tudi širše za šport, literaturo, arhitekturo, umetnost idr.!

ZDRUŽEVANJE MIGRANTOV

- Migranti v novem okolju uveljavljajo tudi **nove oblike združevanja** (družbeno-solidarnostna gibanja (ZDA, banke)
- Ali/in stare, **obstoječe** institucije **prilagodijo** novemu okolju (Cerkev – polka maša, družina – npr. aleksandrinke, Filipinke).
- Združevanje predvsem na **etnični in nacionalni**, lahko pa tudi **nadnacionalni** (Yu društva), **regionalni, politični** osnovi.
- Teritorialno **povezovanje**, endogamija, skupno druženje in nadzor (opravljanje)
- Združevanje migrantov omogoča **ohranjanje lastne etničnosti, kulture in varnosti**, kot tudi **lažje vključevanje v novo okolje**.

ZDRUŽEVANJE MIGRANTOV

Družina, postavljena na glavo

»Najprej jaz sploh nisem razumela, kdo je moja mama. Ker se mame nisem spomnila, sem nono klicala mama in sem bila sigurna, da je ona moja mama. Šele ko sem bila dovolj stara, so mi razložili, da je ona moja nona in ne mama, ter da moja mama služi v Egiptu. Ko sem bila majhna, sem bila tudi sigurna, da Miklavž živi v Egiptu.«

Iz besedila Katje Škrli »Komaj sem čakala, da zrastem in postanem aleksandrinka. Demitizacija aleksandrink« (v *Krila migracij. Po meri življenjskih zgodb* (ur. Mirjam Milharčič Hladnik in Jernej Mlekuž), Založba ZRC, 2009, str. 172).

Društvo, postavljeno v daljavo

»Tradicije ob božiču, veliki noči, prvomajski praznik. (...) Ostale praznike pa praznujemo v međimurskem društvu, kjer smo parkrat na leto (prazniki in druge dejavnosti, kot so slikarske razstave, predstavitev knjig hrvaških avtorjev našega dialekta ...).«

Iz knjige Janje Žitnik Serafin *Večkulturna Slovenija: Položaj migrantske književnosti in kulture v slovenskem prostoru* (Založba ZRC, 2008, str. 151).

Učenci naj so pozvani, da sami razmislijo in predstavijo, kako bi morebitna odsotnost nekega družinskega člana ali zamenjava spolnih vlog **vplivala na razmerja v družini**.

Učenci naj so pozvani, da sami predstavijo svoje oblike **(ne)združevanja znotraj migrantskih skupnosti** v kolikor imajo migrantsko oz. drugačno etnično ozadje. Ali to učitelji naredijo kdaj na šoli?

ŽENSKA MIGRACIJA

Misica Slovenske narodne podporne jednote (ZDA) in modna revija Ženskega društva Zemzen (Slovenija) (hranijo navedena društva, avtor obeh neznan)

ŽENSKA MIGRACIJA

„Dikla“ iz Beneške Slovenije (avtor neznan) in Slovenka na lovu v Minnesoti (vir Jurij Trunk, Amerika in Amerikanci, 1912, str. 308)

ŽENSKA MIGRACIJA

- Ženske se selijo **prilepljene na moške?**
- Ženske se selijo tudi **same** (zaradi dela, prisilno...).
- „**Žensko delo**“ (slamnikarce, aleksandrinke).
- Trgovina z **belim blagom** (spolno izkoriščaje in prisilno delo – sodobno suženjstvo).
- Ni isto kot **tihotapljenje ljudi** (prostovoljni najem tihotapca).
- Selitve vse bolj **feminizirajo** (vse bolj pisana množica).
- Migracije **niso** enospolna ali **brezspolna dejanja**. Spol (ne le ženski) se v migracijskih procesih **preobrazi**.

ŽENSKA MIGRACIJA

avtor neznan, hrani Društvo za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina

ŽENSKA MIGRACIJA

Misice Slovenske narodne podporne jednote (ZDA) (hrani navedeno društvo, avtor neznan)

ŽENSKA MIGRACIJA

Dojilja Alojzija

»Dojilje so bile v Aleksandriji najbolj iskane in najbolj plačane, zato je službo pri grški družini Lydis dobila takoj. Najprej je bila samo dojilja najstarejši hčerki Vito, pozneje pa varuška njej in njeni mlajši sestri Despini.«

Iz besedila Katje Skrlj »Komaj sem čakala, da zrastem in postanem aleksandrinka. Demitizacija aleksandrink« (v *Krila migracij. Po meri življenjskih zgodb* (ur. Mirjam Milharčič Hladnik in Jernej Mlekuž), Založba ZRC, 2009, str. 172).

Prevajalka Oksana

»Direktor je iskal nekega Rusa, pa je malo poklical okrog, so priporočili mene, zelo dober človek je bil. Potem sem se zaposlila tukaj, dve leti sem imela pogodbo za določen čas, no, zdaj sem dobila za nedoločen čas. Kar precej je trajalo, da sem prišla do trajne službe. Pa še polno predavam, kjer lahko, v podjetju, privat, v jezikovni šoli, dejansko imam malo časa za družino.«

Iz knjige Sanje Cukut Krilić *Spol in migracija: Izkušnje žensk kot akterk migracij* Založba ZRC, 2010, str. 108).

Viri in dodatna literatura

- Mlekuž, Jernej (2011). *ABC migracij*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Milharčič Hladnik, Mirjam(2011). *IN-IN. Življenjske zgodbe o sestavljenih identitetah*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Petrović, Tanja idr. (2004). *Nemirna srca. Priročnik za pouk državlanske vzgoje*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Hofman, Ana, Luthar, Oto, ur. (2004). *Zvoki in okusi druge Slovenije. Vodič po prostorih medkulturnih srečevanj*. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Drnovšek ,Marjan, ur.(2007). *Historical and cultural perspectives on Slovenian migration*. Založba ZRC, ZRC SAZU.

Američanke [100% SLOVENIAN]

- <https://isim.zrc-sazu.si/sl/strani/filmi#v>